

Регіональні та етнічні конфлікти: соціально-політичний контекст та миробудівництво

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський)</i>
Галузь знань	<i>05 - соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна), заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кредити</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>1 семестр - Залік</i>
Розклад занять	<i>3 години аудиторних занять на тиждень</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектори: <i>кандидат політичних наук, доцент, Багінський Андрій Владиславович, e-mail: andrei.baginsky@gmail.com</i> Практичні: <i>кандидат політичних наук, доцент, Багінський Андрій Владиславович, e-mail: andrei.baginsky@gmail.com</i>
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Основна мета навчальної дисципліни: сформувати у студентів базову систему наукових знань щодо міжнародної медіації, регіональних та етнічних конфліктів та розвинути здатність експертного оцінювання, аналізу та управління регіональними та етнічними конфліктами та миробудівництвом.

*Згідно з освітньо-професійною програмою “Врегулювання конфліктів та медіація” у процесі засвоєння дисципліни студенти здобувають наступні **компетентності**:*

ФК2 Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти.

ФК 10 Здатність застосовувати інструменти з оцінки конфліктогенного ризику та раннього попередження конфліктів у різних сферах життя та на різних рівнях взаємодії соціальних суб'єктів.

ФК 11 Визначати рівень ескалації конфлікту та можливість інтервенції в конфлікт та обирати її спосіб.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння дисципліни мають продемонструвати такі **результати навчання**:

ПР11 Оцінювати динаміку актуальних соціальних конфліктів локального, регіонального, національного та міжнародного рівня, визначати рівень ескалації конфлікту та можливість інтервенції в конфлікт і обирати її спосіб.

ПР14 Застосовувати релевантні соціологічні теорії конфліктів, миротворчості та медіації, а також результати соціологічних досліджень для вирішення сучасних соціальних проблем та конфліктів; використовувати способи врегулювання конфліктів та процедури медіації у соціально-політичній сфері.

Завдяки засвоєнню змісту дисципліни студенти матимуть навички різноаспектного аналізу регіональних та етнічних конфліктів, а також розуміння конфліктогенності суспільних процесів у державі. Викладач надаватиме комплексний огляд типів регіональних та етнічних конфліктів, висвітлюватиме причини та особливості їх ескалації та деескалації і проектуватиме соціально-політичні наслідки. Викладач продемонструє принципи розробки етнонаціональної політики держави та політики національних меншин по відношенню до держави. У процесі вивчення курсу буде приділено увагу питанню ефективності переговорів як методу управління регіональними конфліктами. Буде розглянуто особливості та принципи безпечної реінтеграції окупованих територій України.

Студенти вмітимуть оцінювати регіональні та етнічні конфлікти у динаміці. Від студентів очікується вміння аналізувати джерела, типи, форми і фази регіональних та етнічних конфліктів. Для проміжної атестації з дисципліни передбачається здатність студента досліджувати регіональні конфлікти на основі ряду критеріїв: від першопричин до можливостей врегулювання. Для провадження подальшої професійної діяльності студенти набувають навичок формування оптимальних інструментів врегулювання регіональних та етнічних конфліктів, в залежності від специфіки державно-політичних процесів, стану міждержавних стосунків і ситуації на міжнародній арені.

Для максимальної оцінки на заліку передбачається критична здатність надавати комплексну характеристику регіональним й етнічним конфліктам та самостійно формулювати тенденції, що притаманні конкретним кейсам окремих держав, а також здатність оцінювати конфліктогенність українського суспільства у контексті російсько-української війни.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта та месенджери. Також студентам необхідно володіти навичками з використання текстового редактора та редактора зі створення презентацій.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Навчальна дисципліна «Регіональні та етнічні конфлікти: соціально-політичний контекст та миробудівництво» належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки. Отримані знання та навички у подальшому можуть використовуватись та бути розвинутими студентами у процесі опанування дисциплін «Соціологія війн та конфліктів у контексті трансформацій та модернізацій», «Лідерство та антикризовий менеджмент», «Соціологічні студії міграції та вимушених переселень», «Запобігання конфліктів та забезпечення сталого миру».

3. Зміст навчальної дисципліни

1 розділ

Тема 1.1. Конфлікт як соціальне явище.

Тема 1.2. Теоретичні засади дослідження регіональних конфліктів.

Тема 1.3. Форми регіональних конфліктів.

Тема 1.4. Управління регіональними конфліктами.

Тема 1.5. Міжнародна медіація.

Тема 1.6. Координація інтервенції у межах соціально-політичної медіації.

Тема 1.7. Завершення медіації та імплементація мирних угод.

Тема 1.8. Світові тенденції регіональних і етнічних процесів.

Тема 1.9. Особливості регіональних конфліктів та етнічних процесів в Україні.

2 розділ

Тема 2.1. Теоретичні основи миробудівництва.

Тема 2.2. Концептуальні засади та структура миротворчої діяльності ООН.

Тема 2.3. Постконфліктне врегулювання як подолання наслідків насилля.

Тема 2.4. Поняття та функції правосуддя перехідного періоду.

Тема 2.5. Складові правосуддя перехідного періоду.

Тема 2.6. Миробудівництво та громадянське суспільство.

Тема 2.7. Примирення: сутнісні ознаки та сфери.

Тема 2.8. Рівні примирення.

Тема 2.9. Національне примирення та демократична консолідація.

Розподіл годин Денна форма навчання

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього:	у тому числі:		
		Лекції	Семінарські	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1.1. Конфлікт як соціальне явище	7	2	2	3
Тема 1.2. Теоретичні засади дослідження регіональних конфліктів	7	2	2	3
Тема 1.3. Форми регіональних конфліктів	7	2	2	3
Тема 1.4. Управління регіональними конфліктами	7	2	2	3
Тема 1.5. Міжнародна медіація	6	2	2	2
Тема 1.6. Координація інтервенції у межах соціально-політичної медіації.	6	2	2	2
Тема 1.7. Завершення медіації та імплементація мирних угод.	6	2	2	2
Тема 1.8. Світові тенденції регіональних і етнічних процесів.	6	2	2	2
Тема 1.9. Особливості регіональних конфліктів та етнічних процесів в Україні.	5	2	1	2
Модульна контрольна робота	3		1	2
Всього годин у розділі 1:	60	18	18	24
Тема 2.1. Теоретичні основи миробудівництва.	7	2	2	3

Тема 2.2. Концептуальні засади та структура миротворчої діяльності ООН.	7	2	2	3
Тема 2.3. Постконфліктне врегулювання як подолання наслідків насилля.	7	2	2	3
Тема 2.4. Поняття та функції правосуддя перехідного періоду.	7	2	2	3
Тема 2.5. Складові правосуддя перехідного періоду.	6	2	2	2
Тема 2.6. Миробудівництво та громадянське суспільство.	6	2	2	2
Тема 2.7. Примирення: сутнісні ознаки та сфери.	6	2	2	2
Тема 2.8. Рівні примирення.	6	2	2	2
Тема 2.9. Національне примирення та демократична консолідація.	5	2	1	2
Залік	3		1	2
Всього годин у розділі 2	60	18	18	24
Всього	120	36	36	48

Заочна форма навчання

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього:	у тому числі:		
		Лекції	Семінарські	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1.1. Конфлікт як соціальне явище	6	2	-	4
Тема 1.2. Теоретичні засади дослідження регіональних конфліктів	6	2	-	4
Тема 1.3. Форми регіональних конфліктів	4	-	-	4
Тема 1.4. Управління регіональними конфліктами	6	2	-	4
Тема 1.5. Міжнародна медіація	6	-	2	4
Тема 1.6. Координація інтервенції у межах соціально-політичної медіації.	6	-	2	4
Тема 1.7. Завершення медіації та імплементація мирних угод.	6	-	2	4
Тема 1.8. Світові тенденції регіональних і етнічних процесів.	4	-	-	4
Тема 1.9. Особливості регіональних конфліктів та етнічних процесів в Україні.	4	-	-	4
Домашня контрольна робота	12		-	12
Всього годин у розділі 1:	60	6	6	48
Тема 2.1. Теоретичні основи миробудівництва.	10	2	2	6
Тема 2.2. Концептуальні засади та структура миротворчої діяльності ООН.	10	-	2	6
Тема 2.3. Постконфліктне врегулювання як подолання наслідків насилля.	7	-	1	6
Тема 2.4. Поняття та функції правосуддя перехідного періоду.	8	2	-	6
Тема 2.5. Складові правосуддя перехідного періоду.	4	-	-	4
Тема 2.6. Миробудівництво та громадянське суспільство.	4	-	-	4
Тема 2.7. Примирення: сутнісні ознаки та сфери.	4	-	-	4
Тема 2.8. Рівні примирення.	4	-	-	4
Тема 2.9. Національне примирення та демократична консолідація.	6	-	-	6
Залік	5		1	4
Всього годин у розділі 2	60	4	6	50
Всього	120	10	12	98

4. Навчальні матеріали та ресурси

Всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються студентам електронною поштою або розповсюджуються через обраний студентами месенджер.

Базова (основна):

1. Багінський А.В. Еволюція теорій врегулювання збройних конфліктів у другій половині ХХ сторіччя / А.В. Багінський // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. – Київ, 2020. – № 3. (47). – С.37-43.
2. Багінський А.В. Заходи держави у постконфліктному суспільстві / А.В. Багінський // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. – Київ, 2019. – № 1 (41). – С. 17-21.
3. Багінський А.В. Криза концепції “ліберального миру” / А.В. Багінський // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. – Київ, 2021. – № 2 (50). – С.46-50.
4. Багінський А.В. Механізми правосуддя перехідного періоду в подоланні наслідків збройного конфлікту / А.В. Багінський // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. – Київ, 2020. – № 1(45). – С.14-19.
5. Багінський А.В. Місцева миротворчість як ресурс врегулювання конфлікту / А.В. Багінський // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. – Київ, 2021. – № 1. – С. 51-54.
6. Багінський А.В. Правосуддя перехідного періоду: поняття та функції / А.В. Багінський // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. – Київ, 2019. – № 4 (44). – С. 74-78.
7. Багінський А.В. Реконцептуалізація модерної держави: автономія, спроможність, належне урядування та конфлікти / А.В. Багінський // Вісник національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць.. - Київ, 2017. - № 1/2 (33/34). - С. 22-27.
8. Багінський А.В., Коломієць Т.В., Якубін О.Л. Ліберальний мир, демократичний мир та національне державне будівництво у процесі врегулювання соціально-політичних конфліктів // Ідеологія та політика. - № 1 (23). - 2023. - С.127-148. // Режим доступу: <https://www.ideopol.org/wp-content/uploads/2023/05/1.5.-Bahinskyi-Kolomiiets-Iakubin.pdf>
9. Міжнародний медіатор. Посібник / Джозе Паскаль де Роша. - К., 2021. - 224 с.

Додаткова (допоміжна):

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / Пер. з англ. – К.: Критика, 2001. – 272 с.
2. Арон Р. Мир і війна між державами / Пер. з фр. - К.: Юніверс, 2000. – 688 с.
3. Бёртон Дж. В. Конфликт и коммуникация. Использование контролируемой коммуникации в международных отношениях // Социально-гуманитарные знания. - 1999. – № 2. – С. 218-227.
4. Білий О. Національна держава й антропологічна криза // Політична думка. – 2001. – №3. – С. 14–20.
5. Бочковський О. Вступ до націоналізму. Курс лекцій. – Мюнхен: Український технічно-господарський інститут, 1992. – 338 с.
6. Гупта Д. К. Тероризм та політичне насильство: як їх розуміти / Пер. з англ. - К: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2010. – 400 с.
7. Гелнер Е. Нації та націоналізм / Націоналізм: Антологія; пер. з англ. – К.: Таксон, 2003. – 300 с.
8. Євтух В. Б., Трощинський В. П., Попок А. А. Закордонне українство. Навчальний посібник. – К.: ВІК, 2005. – 308 с.
9. Загальна декларація прав людини. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_015

10. Касьянов М. Теорія нації та націоналізму. – К.: Либідь, 1999. – 352 с.
11. Конституція України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
12. Кресіна І. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: Етнополітичний аналіз. – К.: Вища школа, 1998. – 391 с.
13. Кривицька О. Міжетнічна толерантність. Як скоротити «соціальну відстань» // Віче. – 2002. – №9. – С. 35-40.
14. Куц Ю. О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: український аспект / Українська академія державного управління при Президенті України, Харківський регіональний інститут. – Х.; 2002. – 240 с.
15. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_043
16. Моцок В., Макар В., Попик С. Українці та українська ідентичність у сучасному світі. – Чернівці: Прут, 2005. – 339 с.
17. Нагорна Л. Національна ідентичність в Україні / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – К.: ІПІЕНД, 2002. – 271 с.
18. Національно-державне будівництво: концептуальні підходи, сучасна наукова література / Ю. І. Римаренко, І. Ф. Курас та ін.; За ред. Ю. І. Римаренка. – К.: Довіра, 1999. – 559 с.
19. Пашкова О. Національна ідея: теоретичний аналіз змісту поняття // Нова політика. – 2004. – №5. – С. 27-40.
20. Сватко Ю. І. Конфлікти в галузі державного управління: риторичний вимір // Конфліктологічна експертиза: теорія і методика. – Вип 6. – С. 71-85.
21. Стародуб-Підберезна Т.С. Методологічні аспекти регіональної компаративістики як наукового напрямку міжнародної політичної регіоналістики // Міжнародний науковий журнал «Науковий огляд». – 2014. – Том 8, № 7. – С. 113-131.
22. Статут Організації об'єднаних націй і Статут Міжнародного суду. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_010/page
23. Яцько А. Проблема національної безпеки у контексті сучасної взаємодії етносів // Нова політика. – 2000. – №1. – С.36-40.

Навчальний контент

Лекційні заняття

Денна форма навчання

Розділ 1

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань	Кількість годин
1	<p>Тема: Конфлікт як соціальне явище.</p> <p>Основні питання: Конфліктологія: предмет і об'єкт. Специфіка регіональної конфліктології і етноконфліктології. Поняття «конфлікт» та підходи до його визначення. Типологія конфліктів. Загальна динаміка конфліктів.</p> <p>СРС: Пояснити сутність міждисциплінарного підходу у конфліктології. Аргументувати чому поняття «регіональний конфлікт» за своїм змістом ширше, ніж поняття «етнічний конфлікт».</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 1, 2, 6, 4. Додаткова: 16, 19, 22, 23.</p>	2
2	<p>Тема: Теоретичні засади дослідження регіональних конфліктів.</p> <p>Основні питання: Регіональна конфліктологія: предмет, об'єкт, історія становлення. Поняття «регіональний конфлікт» та його структура.</p>	2

	<p>Типологія регіональних конфліктів. Співвідношення регіональних і глобальних конфліктів.</p> <p>СРС: Пояснити історичні обставини виникнення і розвитку регіональної конфліктології як самостійної галузі досліджень у 1990-х роках. Розмежувати поняття «регіональний конфлікт», «регіональна криза», «регіональна напруга».</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 1, 4. Додаткова: 20.</p>	
3	<p>Тема: Форми регіональних конфліктів.</p> <p>Основні питання: Теоретичне розмежування понять «збройний конфлікт і війна». Державний переворот і громадянська війна. Ненасильницькі форми внутрішньодержавних регіональних конфліктів ненасильницькі. Екстремізм і сепаратизм.</p> <p>СРС: Розкрити зміст зовнішнього втручання у регіональні конфлікти. Окреслити способи ескалації регіональних конфліктів.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 1, 6. Додаткова: 19.</p>	2
4	<p>Тема: Управління регіональними конфліктами.</p> <p>Основні питання: Проблема переведення конфлікту з деструктивного напрямку у конструктивний. Основні структурні елементи управління конфліктами. Прогнозування і аналіз регіональних конфліктів. Специфіка регулювання регіональних конфліктів. Вирішення регіональних конфлік</p> <p>СРС: Окреслити сутність «інтеграційної регіональної політики». Аргументувати тезу: «компроміс і консенсус як результат вирішення конфлікту».</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 1, 4, 6, 8. Додаткова: 22.</p>	2
5	<p>Тема: Міжнародна медіація</p> <p>Основні питання: Підготовка до медіації. Вхід у медіацію. Суть, принципи та правила, можливості та наслідки медіації, ролі та межі відповідальності учасників процедури. Переговори у межах медіації. Завершення медіації.</p> <p>СРС: Обрати кейс медіації у міжнародних збройних конфліктах і проаналізувати його.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 2, 3, 5, 7, 9. Додаткова: 18, 21.</p>	2
6	<p>Тема: Координація інтервенції у межах соціально-політичної медіації.</p> <p>Основні питання: Координація та взаємозамінюваність: функціонал команди. Взаємодія з жіночими організаціями, молоддю, організаціями громадянського суспільства. Взаємодія з недержавними озброєними утвореннями.</p> <p>СРС: Охарактеризувати політичну медіацію у збройних конфліктах.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 2, 3, 5, 9. Додаткова: 17.</p>	2
7	<p>Тема: Завершення медіації та імплементація мирних угод.</p> <p>Основні питання: Типи мирних угод. Обговорення мирних угод професійними переговорними командами. Особливості імплементації мирних угод у збройних конфліктах.</p> <p>СРС: Розкрити зв'язок медіації та інклюзивності.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: схеми.</p> <p>Література: Основна: 2, 9. Додаткова: 13, 18.</p>	2
8	<p>Тема: Світові тенденції регіональних і етнічних процесів.</p>	2

	<p>Основні питання: Відродження етнічної ідентичності і концепту національних держав. Проблема політизації етнічності в контексті терористичної загрози. Роль міжнародних організацій у вирішенні регіональних конфліктів. Проблема міжнародної підтримки і втручання у внутрішні справи держави.</p> <p>СРС: Сформулювати специфіку етнічних процесів у розвинених державах і державах, що розвиваються. Визначити статуси «біженець» і «вимушений переселенець».</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 1, 2, 4, 8. Додаткова: 17.</p>	
9	<p>Тема: Особливості регіональних конфліктів та етнічних процесів в Україні.</p> <p>Основні питання: Етнічне відродження і національна консолідація в Україні. Проблема «Захід-Схід» в Україні як джерело регіональних конфліктів. Національні меншини в Україні і українська діаспора. Порушення державного суверенітету. Проблема реінтеграції територій.</p> <p>СРС: Розкрити зміст децентралізації як тренду української політики. Окреслити роль еліт у вирішенні регіональних конфліктів в Україні. Охарактеризувати способи забезпечення прав національних меншин.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 5. Додаткова: 14, 17, 18, 22.</p>	2
	Разом	18

Розділ 2

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)	
	Тема 2.1. Теоретичні основи миробудівництва.	
1	<p>Миротворча діяльність та діяльність з розбудови миру: відмінності. Безпека як основна функція держави. Конфліктні відносини, конфліктні дії без використання зброї, збройний конфлікт як поняття соціології конфлікту. Структурні причини насильства. Нелінійна динаміка конфлікту. Ч.Тіллі про еволюцію функцій держави. Зовнішній і внутрішній вимір безпеки. Безпека та розвиток. Безпека людини у Доповіді про людський розвиток ПРООН (1994). К. Поппер про поступову та утопічну соціальну інженерію. Концепція «ліберального миру» та її противники. Методи пост конфліктної розбудови миру.</p> <p>Література: Баз.: 1, 2, 4, 6, 7. Доп.: 4, 7, 9, 18, 21.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняттям «миротворча діяльність», «миробудівництво». 2. Якими є основні причини соціального насильства? 3. В чому полягає сутність безпеки як функції держави ? 4. Які основні положення критикуються в концепції «ліберального миру»? 	2
	Тема 2.2. Концептуальні засади та структура миротворчої діяльності ООН.	
2	<p>Документи ООН про концепцію миротворення. Доповідь Генерального Секретаря ООН «Порядок денний для миру». Доповідь цільової групи ООН з пост конфліктного миротворення. Доповідь групи по вивченню операцій на користь миру (Доповідь Брахімі). Підручник багатofункціональних операцій з підтримання миру. «Фундаментальна доктрина» ООН. «Оптимальна стадія втручання» та три варіанти втручання. Структура фінансування системи ООН.</p>	2

	<p>Інституціональні основи миротворчих операцій. Держави та миротворчі ініціативи. Державне будівництво як шлях миротворчих послуг.</p> <p>Література: Баз.: 3. Доп...: 5, 16.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назвіть основні документи ООН щодо миротворчої діяльності 2. Розкрийте структуру фінансування системи ООН. 3. Охарактеризуйте особливості миротворчих операцій. 4. Вкажіть особливості участі українських миротворців у зонах конфліктів. 	
Тема 2.3. Постконфліктне врегулювання як подолання наслідків насилля.		
3	<p>Перемога однієї з сторін, капітуляція, ігнорування, переговори як сценарії вирішення конфлікту. Силкові та мирні способи вирішення конфлікту. Поведінка політичних лідерів як фактор вирішення конфлікту. Емоційні та когнітивні аспекти сприйняття конфлікту. Подолання стереотипів у сприйнятті конфліктної ситуації. Місцева миротворча діяльність. Інтереси місцевих суб'єктів влади. Корінні народи у врегулюванні конфлікту. Культурні чинники примирення та соціального згуртування.</p> <p>Література: Баз.: 2, 5. Доп.: 8, 14, 19, 23.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте силкові та мирні способи вирішення конфлікту. 2. Як подолати стереотипи у сприйнятті конфліктної ситуації? 3. В чому роль корінних народів у врегулюванні конфлікту? 	2
Тема 2.4. Поняття та функції правосуддя перехідного періоду.		
4	<p>Причини надання переваги мирному врегулюванню. Багатовимірність переговорного простору. Альтернативи переговорному простору. Підходи до переговорів. Встановлення ефективних каналів комунікації. Типи угод та рішень врегулювання конфлікту.</p> <p>Література: Баз.: 2, 5, 6. Дод.: 14, 19.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. В чому причини надання переваги мирному врегулюванню? 2. Назвіть основні різновиди підходів до переговорів. 3. Розкрийте типи угод та рішень врегулювання конфлікту. 4. Як встановлювати ефективні канали комунікації? 	2
5	Тема 2.5. Складові правосуддя перехідного періоду.	
	<p>Сутність та засоби третьої сторони. Примус та переконання в процесі знаходження мирного рішення. Використання збройних сил та санкцій третьою стороною. Посередницькі послуги. Роль неурядових організацій у посередництві. Критерії ефективності посередництва. Компоненти побудови миру (Peacebuilding).</p> <p>Література: Баз.: 3, 5, 6. Дод.: 5, 14, 23.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте характеристику примусу та переконанню в процесі знаходження мирного рішення. 2. За якими критеріями оцінюється ефективність посередництва? 3. Розкрийте роль неурядових організацій у посередництві. 4. Назвіть компоненти побудови миру. 	2
6	Тема 2.6. Миробудівництво та громадянське суспільство.	
	<p>Поняття «громадянське суспільство». Мирне врегулювання та громадянське суспільство як взаємодоповнюючі фактори примирення. Робота зі структурними причинами конфлікту. Ненасильницькі суб'єкти та громадянський опір. Державна орієнтованість дипломатії Першого рівня. Порядок денний для миру і недержавні суб'єкти. Обмеження впливу недержавних суб'єктів. Трансформаційний потенціал дипломатії Другого та Третього рівнів.</p>	2

	<p>Література: Баз.: 5, 6. Дод.: 14, 19, 23.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте зміст поняття «громадянське суспільство». 2. В чому особливості роботи зі структурними причинами конфлікту? 3. В чому полягає трансформаційний потенціал дипломатії Другого та Третього рівнів? 	
7	Тема 2.7. Примирення: сутнісні ознаки та сфери.	
	<p>Поняття «примирення». Примирення як ціль та соціальний процес. Суб'єкти примирення: організовані та неорганізовані. Сфери примирення: національний діалог, політична воля та зобов'язання еліт, безпека, свобода слова та пересування, образ держави в майбутньому. Національне примирення як робота з минулим. Соціальні причини та наслідки травматичного синдрому. Право на правду, перехідне правосуддя та репарації як засоби примирення. Десинхронізація динаміки одужання жертв та динаміки політичного процесу. Індивідуальний та соціетальний компоненти «права на правду».</p> <p>Література: Баз.: 2, 3, 4. Дод.: 1, 2, 15, 17.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте сутність примирення як соціального процесу. 2. В чому полягають сфери національного примирення? 3. В чому особливості національного примирення як роботи з минулим? 4. В чому полягає реалізація «права на правду»? 	2
8	Тема 2.8. Рівні примирення.	
	<p>Локальний рівень примирення. Традиційна та місцева миротворча діяльність: синтез. «Нахе-біті» та «лойя-джирга» як приклади застосування місцевих практик миротворення. Роль громадянського суспільства у встановленні миру. Міжнародна спільнота та світовий досвід примирення. Конституційна реформа та система стримувань і противаг: переваги та ризики. Політична система та виключені групи. Специфіка формування та роботи правоохоронних органів.</p> <p>Література: Баз.: 5, 7. Дод.: 2, 3, 4.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте особливості традиційної та місцевої миротворчої діяльності. 2. Назвіть приклади застосування місцевих практик миротворення 3. Проаналізуйте критерії ефективності конституційної реформи та системи стримувань і противаг при будівництві миру. 	2
9	Тема 2.9. Національне примирення та демократична консолідація.	
	<p>«Демократична консолідація»: транзитологія та її критики. Г. О'Донелл та Ф. Шміттер про інституціоналізацію нових норм і структур режиму, розширення його легітимації та усунення перешкод. Ендогенні та екзогенні фактори демократичної консолідації. Демократичні інститути та механізми поширення миру. Демократія та ідентичність. Представницька держава як результат примирення.</p> <p>Література: Баз.: 1, 4, 6. Дод.: 3, 10, 11, 17, 20.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте зміст терміну «демократична консолідація». 2. Назвіть ендогенні та екзогенні фактори демократичної консолідації. 3. В чому специфіка представницької держави як результату примирення? 	2

Заочна форма навчання

Розділ 1

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань	Кількість годин
1	<p>Тема: Конфлікт як соціальне явище.</p> <p>Основні питання: Конфліктологія: предмет і об'єкт. Специфіка регіональної конфліктології і етноконфліктології. Поняття «конфлікт» та підходи до його визначення. Типологія конфліктів. Загальна динаміка конфліктів.</p> <p>СРС: Пояснити сутність міждисциплінарного підходу у конфліктології. Аргументувати чому поняття «регіональний конфлікт» за своїм змістом ширше, ніж поняття «етнічний конфлікт».</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 1, 2, 6, 4. Додаткова: 16, 19, 22, 23.</p>	2
2	<p>Тема: Теоретичні засади дослідження регіональних конфліктів.</p> <p>Основні питання: Регіональна конфліктологія: предмет, об'єкт, історія становлення. Поняття «регіональний конфлікт» та його структура. Типологія регіональних конфліктів. Співвідношення регіональних і глобальних конфліктів.</p> <p>СРС: Пояснити історичні обставини виникнення і розвитку регіональної конфліктології як самостійної галузі досліджень у 1990-х роках. Розмежувати поняття «регіональний конфлікт», «регіональна криза», «регіональна напруга».</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 1, 4. Додаткова: 20.</p>	2
3	<p>Тема: Форми регіональних конфліктів.</p> <p>Основні питання: Теоретичне розмежування понять «збройний конфлікт і війна». Державний переворот і громадянська війна. Ненасильницькі форми внутрішньодержавних регіональних конфліктів ненасильницькі. Екстремізм і сепаратизм.</p> <p>СРС: Розкрити зміст зовнішнього втручання у регіональні конфлікти. Окреслити способи ескалації регіональних конфліктів.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 1, 6. Додаткова: 19.</p>	2
	Разом	6

Розділ 2

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)	
	Тема 2.1. Теоретичні основи миробудівництва.	
1	<p>Миротворча діяльність та діяльність з розбудови миру: відмінності. Безпека як основна функція держави. Конфліктні відносини, конфліктні дії без використання зброї, збройний конфлікт як поняття соціології конфлікту. Структурні причини насильства. Нелінійна динаміка конфлікту. Ч.Тіллі про еволюцію функцій держави. Зовнішній і внутрішній вимір безпеки. Безпека та розвиток. Безпека людини у Доповіді про людський розвиток ПРООН (1994). К. Поппер про поступову та утопічну соціальну інженерію. Концепція «ліберального миру» та її противники. Методи пост конфліктної розбудови миру.</p> <p>Література: Баз.: 1, 2, 4, 6, 7. Доп.: 4, 7, 9, 18, 21.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>1. Дайте визначення поняттям «миротворча діяльність»,</p>	2

	<p>«миробудівництво».</p> <p>2. Якими є основні причини соціального насильства?</p> <p>3. В чому полягає сутність безпеки як функції держави ?</p> <p>4. Які основні положення критикуються в концепції «ліберального миру»?</p>	
	Тема 2.4. Поняття та функції правосуддя перехідного періоду.	
2	<p>Причини надання переваги мирному врегулюванню. Багатовимірність переговорного простору. Альтернативи переговорному простору. Підходи до переговорів. Встановлення ефективних каналів комунікації. Типи угод та рішень врегулювання конфлікту.</p> <p>Література: Баз.: 2, 5, 6. Доп.: 14, 19.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>1. В чому причини надання переваги мирному врегулюванню?</p> <p>2. Назвіть основні різновиди підходів до переговорів.</p> <p>3. Розкрийте типи угод та рішень врегулювання конфлікту.</p> <p>4. Як встановлювати ефективні канали комунікації?</p>	2
	Разом	4

Семінарські заняття

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань	Кількість годин
1	<p>Тема 1.1. Конфлікт як соціальне явище.</p> <p>Основні питання: Конфліктологія – науковий підхід до соціально-політичного примирення. Міждисциплінарний підхід у розвитку конфліктології. Причини становлення регіональної конфліктології як окремої галузі знань. Актуальність наукового розвитку етноконфліктології.</p> <p>СРС: Теорії конфліктів К. Маркса, М. Вебера, Г. Зіммеля. Структурно-функціональний підхід Т. Парсонса до розгляду конфліктів. Основні думки О. Бочковського у праці «Вступ до націології. Курс лекцій».</p> <p>Література: Основна: 1, 2, 6, 4, 9. Додаткова: 16, 19, 20.</p>	2
2	<p>Тема 1.2. Теоретичні засади дослідження регіональних конфліктів.</p> <p>Основні питання: Аналіз історичних і сучасних регіональних конфліктів на конкретних прикладах за визначеними критеріями: сутність конфлікту, його регіон, джерела, суб'єкти, треті (зовнішні) сторони, тип, фази, шляхи врегулювання/шляхи можливого вирішення або локалізації, участь міжнародних організацій в управлінні конфліктом, прогноз можливості ескалації (у разі невирішеності конфлікту), визначення подібних конфліктів у світовій практиці.</p> <p>СРС: Проведення аналітичної роботи по обраному регіональному конфлікту.</p> <p>Література: Основна: 1, 4. Додаткова: 20.</p>	2
3	<p>Тема 1.3. Форми регіональних конфліктів.</p> <p>Основні питання: На прикладах світової практики регіональних конфліктів: оцінка насильницьких форм внутрішньодержавних конфліктів (державний переворот і громадянська війна) та ненасильницького громадянського протесту; аргументація щодо ідентифікації міждержавних силових конфліктів (збройний конфлікт та війна); актуалізація інформаційної війни як форми сучасного регіонального конфлікту.</p>	2

	<p>СРС: Визначення співвідношення між формами зовнішнього втручання у регіональний конфлікт: силова операція та інтервенція.</p> <p>Література: Основна: 1, 6. Додаткова: 19.</p>	
4	<p>Тема 1.4. Управління регіональними конфліктами.</p> <p>Основні питання: Особливості прогнозування регіональних конфліктів за допомогою оцінки соціальних настроїв. Оцінка ефективних практик регулювання регіональних конфліктів (прямі переговори, переговори за участю посередника, обов'язковий і рекомендований арбітраж).</p> <p>СРС: Технології досягнення компромісу і консенсусу як способу вичерпання конфлікту.</p> <p>Література: Основна: 1, 4, 6, 8. Додаткова: 22.</p>	2
5	<p>Тема 1.5. Міжнародна медіація</p> <p>Основні питання: Підготовка до медіації. Вхід у медіацію. Переговори у межах медіації. Завершення медіації.</p> <p>СРС: Обрати кейс медіації у міжнародних збройних конфліктах і проаналізувати його.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 2, 3, 5, 7, 9. Додаткова: 18, 21.</p>	2
6	<p>Тема 1.6. Координація інтервенції у межах соціально-політичної медіації.</p> <p>Основні питання: Координація та взаємозамінюваність: функціонал команди. Взаємодія з жіночими організаціями, молоддю, організаціями громадянського суспільства. Взаємодія з недержавними озброєними утвореннями.</p> <p>СРС: Охарактеризувати різницю між поняттями «етнічний» та «національний» конфлікти. Розкрити чинники стримування та регулювання етнічних конфліктів.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 2, 3, 5, 9. Додаткова: 17.</p>	2
7	<p>Тема 1.7: Завершення медіації та імплементація мирних угод.</p> <p>Основні питання: Типи мирних угод. Обговорення мирних угод професійними переговорними командами. Особливості імплементації мирних угод.</p> <p>СРС: Розкрити зв'язок етнонаціональної політики і національної безпеки. Пояснити роль еліти у процесі національно-державного будівництва. Окреслити сутність політики етнічного плюралізму.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: схеми.</p> <p>Література: Основна: 2, 9. Додаткова: 13, 18.</p>	2
8	<p>Тема 1.8. Світові тенденції регіональних і етнічних процесів.</p> <p>Основні питання: Виокремлення та представлення головних тенденцій щодо регіональних і етнічних конфліктів та процесів, на основі попередньої аналітичної роботи, обґрунтування під час дискусійної панелі різних точок зору, формування єдиного підсумку, що включає: загальні особливості сучасних регіональних і етнічних процесів, ризику ескалації та шляхи регулювання регіональних і етнічних конфліктів, участь міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів, характеристики сучасної світової політики щодо різних етносів і націй.</p> <p>СРС: Розкрити зв'язок регіональних процесів зі світовими тенденціями глобалізації, урбанізації, модернізації.</p> <p>Література: Основна: 1, 2, 4, 8. Додаткова: 17.</p>	2
9	<p>Тема 1.9. Особливості регіональних конфліктів та етнічних процесів в Україні.</p> <p>Основні питання: Аналіз головних історичних і сучасних регіональних та етнічних конфліктів в Україні за визначеними критеріями: сутність конфлікту, його регіон, джерела, суб'єкти, треті (зовнішні) сторони, тип, фази, шляхи врегулювання/шляхи можливого вирішення або локалізації,</p>	2

	участь міжнародних організацій в управлінні конфліктом, прогноз можливості ескалації (у разі невирішеності конфлікту), визначення подібних конфліктів у світовій практиці. СРС: Проведення аналітичної роботи по обраному українському регіональному або етнічному конфлікту. Література: Основна: 5. Додаткова: 14, 17, 18, 21.	
	Разом	18

Розділ 2

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу)	
1	Тема 2.1. Теоретичні основи миробудівництва. Основні питання: Миротворча діяльність та діяльність з розбудови миру: відмінності. Безпека як основна функція держави. Конфліктні відносини, конфліктні дії без використання зброї, збройний конфлікт як поняття соціології конфлікту. Структурні причини насильства. Нелінійна динаміка конфлікту. Ч.Тіллі про еволюцію функцій держави. Зовнішній і внутрішній вимір безпеки. Безпека та розвиток. Безпека людини у Доповіді про людський розвиток ПРООН (1994). К. Поппер про поступову та утопічну соціальну інженерію. Концепція «ліберального миру» та її противники. СРС: Методи пост конфліктної розбудови миру. Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми. Література: Баз.: 1, 2, 4, 6, 7. Доп.: 4, 7, 9, 18, 21.	2
2	Тема 2.2. Концептуальні засади та структура миротворчої діяльності ООН. Основні питання: Документи ООН про концепцію миротворення. Доповідь Генерального Секретаря ООН «Порядок денний для миру». Доповідь цільової групи ООН з постконфліктного миротворення. Доповідь групи по вивченню операцій на користь миру (Доповідь Брахімі). Підручник багатofункціональних операцій з підтримання миру. «Фундаментальна доктрина» ООН. «Оптимальна стадія втручання» та три варіанти втручання. Структура фінансування системи ООН. Інституціональні основи миротворчих операцій. Державне будівництво як шлях миротворчих послуг. СРС: Держави та миротворчі ініціативи. Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми. Література: Баз.: 3. Доп.: 5, 16.	2
3	Тема 2.3. Постконфліктне врегулювання як подолання наслідків насилля. Основні питання: Постконфліктна реконструкція, миробудівництво та примирення: основні проблеми. Відповідальність держави у подоланні наслідків насилля згідно до Женевської конвенції. Характеристики перехідного періоду від конфлікту до миру. СРС: Державні інтервенції у миробудівництво. Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми. Література: Баз.: 2, 5. Доп.: 8, 14, 19, 23.	2
4	Тема 2.4. Поняття та функції правосуддя перехідного періоду. Основні питання: Передумови виникнення транзитивного правосуддя. Сучасні теорії правосуддя перехідного періоду. Цілі та засоби правосуддя перехідного періоду. Моделі правосуддя перехідного періоду. СРС: Альтернативи переговорному простору. Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми. Література: Баз.: 2, 5, 6. Доп.: 14, 19.	2
5	Тема 2.5. Складові правосуддя перехідного періоду.	2

	<p>Основні питання: Причини використання амністії. Історія та типологія амністій у постконфліктному врегулюванні. Гібридні суди як елемент перехідного періоду. Комісія зі встановлення істини у процесі пошуку правди про конфлікт.</p> <p>СРС: Відновне правосуддя як складова миробудівництва.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Баз.: 3, 5, 6. Дод.: 5, 14, 23.</p>	
6	<p>Тема 2.6. Миробудівництво та громадянське суспільство.</p> <p>Основні питання: Поняття «громадянське суспільство». Мирне врегулювання та громадянське суспільство як взаємодоповнюючі фактори примирення. Робота зі структурними причинами конфлікту. Ненасильницькі суб'єкти та громадянський опір. Державна орієнтованість дипломатії Першого рівня. Порядок денний для миру і недержавні суб'єкти. Обмеження впливу недержавних суб'єктів.</p> <p>СРС: Трансформаційний потенціал дипломатії Другого та Третього рівнів.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Баз.: 5, 6. Дод.: 14, 19, 23.</p>	2
7	<p>Тема 2.7. Примирення: сутнісні ознаки та сфери.</p> <p>Основні питання: Поняття «примирення». Примирення як ціль та соціальний процес. Суб'єкти примирення: організовані та неорганізовані. Сфери примирення: національний діалог, політична воля та зобов'язання еліт, безпека, свобода слова та пересування, образ держави в майбутньому. Національне примирення як робота з минулим. Соціальні причини та наслідки травматичного синдрому. Право на правду, перехідне правосуддя та репарації як засоби виходу з травматичного синдрому. Десинхронізація динаміки одужання жертв та динаміки політичного процесу.</p> <p>СРС: Індивідуальний та соціетальний компоненти «права на правду».</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Баз.: 2, 3, 4. Доп.: 1, 2, 15, 17.</p>	2
8	<p>Тема 2.8. Рівні примирення.</p> <p>Основні питання: Локальний рівень примирення. Традиційна та місцева миротворча діяльність: синтез. «Нахе-біті» та «лойя-джирга» як приклади застосування місцевих практик миротворення. Роль громадянського суспільства у встановленні миру. Міжнародна спільнота та світовий досвід примирення. Конституційна реформа та система стримувань і противаг: переваги та ризики. Політична система та виключені групи.</p> <p>СРС: Специфіка формування та роботи правоохоронних органів.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Баз.: 5, 7. Дод.: 2, 3, 4.</p>	2
9	<p>Тема 2.9. Національне примирення та демократична консолідація.</p> <p>Основні питання: «Демократична консолідація»: транзитологія та її критики. Г. О'Донелл та Ф. Шміттер про інституціоналізацію нових норм і структур режиму, розширення його легітимації та усунення перешкод. Ендогенні та екзогенні фактори демократичної консолідації. Демократичні інститути та механізми поширення миру. Демократія та ідентичність.</p> <p>СРС: Представницька держава як результат примирення.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Баз.: 1, 4, 6. Дод.: 3, 10, 11, 17, 20.</p>	2

Заочна форма навчання

Розділ 1

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань	Кількість годин
1	<p>Тема 1.5. Міжнародна медіація</p> <p>Основні питання: Підготовка до медіації. Вхід у медіацію. Переговори у межах медіації. Завершення медіації.</p> <p>СРС: Обрати кейс медіації у міжнародних збройних конфліктах і проаналізувати його.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 2, 3, 5, 7, 9. Додаткова: 18, 21.</p>	2
2	<p>Тема 1.6. Координація інтервенції у межах соціально-політичної медіації.</p> <p>Основні питання: Координація та взаємозамінюваність: функціонал команди. Взаємодія з жіночими організаціями, молоддю, організаціями громадянського суспільства. Взаємодія з недержавними озброєними утвореннями.</p> <p>СРС: Охарактеризувати різницю між поняттями «етнічний» та «національний» конфлікти. Розкрити чинники стримування та регулювання етнічних конфліктів.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Основна: 2, 3, 5, 9. Додаткова: 17.</p>	2
3	<p>Тема: Завершення медіації та імплементація мирних угод.</p> <p>Основні питання: Типи мирних угод. Обговорення мирних угод професійними переговорними командами. Особливості імплементації мирних угод.</p> <p>СРС: Розкрити зв'язок етнонаціональної політики і національної безпеки. Пояснити роль еліти у процесі національно-державного будівництва. Окреслити сутність політики етнічного плюралізму.</p> <p>Дидактичні засоби: Імітаційна вправа.</p> <p>Література: Основна: 2, 9. Додаткова: 13, 18.</p>	2
Разом		6

Розділ 2

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літератури)	
1	<p>Тема 2.1. Теоретичні основи миробудівництва.</p> <p>Основні питання: Миротворча діяльність та діяльність з розбудови миру: відмінності. Безпека як основна функція держави. Конфліктні відносини, конфліктні дії без використання зброї, збройний конфлікт як поняття соціології конфлікту. Структурні причини насильства. Нелінійна динаміка конфлікту. Ч.Тіллі про еволюцію функцій держави. Зовнішній і внутрішній вимір безпеки. Безпека та розвиток. Безпека людини у Доповіді про людський розвиток ПРООН (1994). К. Поппер про поступову та утопічну соціальну інженерію. Концепція «ліберального миру» та її противники.</p> <p>СРС: Методи пост конфліктної розбудови миру.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Баз.: 1, 2, 4, 6, 7. Доп.: 4, 7, 9, 18, 21.</p>	2
2	<p>Тема 2.2. Концептуальні засади та структура миротворчої діяльності ООН.</p> <p>Основні питання: Документи ООН про концепцію миротворення. Доповідь Генерального Секретаря ООН «Порядок денний для миру». Доповідь цільової</p>	2

	<p>групи ООН з постконфліктного миротворення. Доповідь групи по вивченню операцій на користь миру (Доповідь Брахімі). Підручник багатофункціональних операцій з підтримання миру. «Фундаментальна доктрина» ООН. «Оптимальна стадія втручання» та три варіанти втручання. Структура фінансування системи ООН. Інституціональні основи миротворчих операцій. Державне будівництво як шлях миротворчих послуг.</p> <p>СРС: Держави та миротворчі ініціативи.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Баз.: 3. Доп.: 5, 16.</p>	
3	<p>Тема 2.3. Постконфліктне врегулювання як подолання наслідків насилля.</p> <p>Основні питання: Постконфліктна реконструкція, миробудівництво та примирення: основні проблеми. Відповідальність держави у подоланні наслідків насилля згідно до Женевської конвенції. Характеристики перехідного періоду від конфлікту до миру.</p> <p>СРС: Державні інтервенції у миробудівництво.</p> <p>Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</p> <p>Література: Баз.: 2, 5. Доп.: 8, 14, 19, 23.</p>	1
	Разом	7

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчальні заняття проводяться у формі лекційних та семінарських занять. На лекціях викладач представляє регіональні та етнічні конфлікти як зіткнення соціальних інтересів, окреслює типи збройних конфліктів, розкриває особливості феномену етнічності та нації, наводить характеристику геноциду, пропонує інструментарій безпечної реінтеграції окупованих територій, може відтворювати матеріал у вигляді презентації. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання.

Основною формою роботи на семінарському занятті є виступ, який поєднує комунікативні здатності студента з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу студента, здатність оперативно реагувати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додаткового оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, формулювання альтернативних гіпотез. Окремі семінарські заняття передбачають підготовку презентацій студентами, що посилює репрезентативні навички і поглиблює усвідомлення теми.

У 2 розділі викладач формулює положення теорій сучасних теорій постконфліктного врегулювання та миробудівництва, демонструє кейси сучасних конфліктів, може відтворювати матеріал у вигляді презентації. Отримавши базові знання щодо сутності миробудівництва, теорій правосуддя перехідного періоду, форм та рівнів примирення студенти аналізуватимуть кейс постконфліктного врегулювання, що передбачає аналіз його соціальних причин. Результати аналізу студенти презентують під час одного з семінарських занять. Передбачається проведення імітаційної вправи, щодо тренування навичок переговорів та ролі "третьої сторони" при врегулюванні конфліктів. Основною формою роботи на семінарському занятті є виступ, який поєднує комунікативні здатності студента з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу студента, здатність оперативно реагувати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додаткового оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, формулювання альтернативних гіпотез.

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента розрахована на підготовку питань до семінарських занять, аналіз окремих першоджерел. Викладач також пропонує до опрацювання сучасні наукові статті та публіцистичні матеріали пов'язані з новітніми тенденціями у сфері врегулювання конфліктів та миробудівництва. Окремих тем для самостійної роботи не передбачено.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять

Відвідування лекційних і семінарських занять є обов'язковим. Пропущені контрольні заходи оцінювання і пропущену контрольну роботу можна написати повторно, але до моменту проставлення проміжної атестації з урахуванням часу, необхідного викладачу для перевірки роботи. Пропущені експрес-контрольні не відпрацьовуються. Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Календарний контроль (лише для денної форми навчання)

Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами. На першій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 15 і більше балів. На другому календарному контролі студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 35 і більше балів. У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, виставляється «не атестований». Відпрацювання «не атестації» здійснюється на консультаціях з викладачем шляхом усної відповіді на питання для поточного контролю.

Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Неформальна освіта. За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має

надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Денна форма навчання

1. Рейтинг студента з кредитного модуля складається з балів, що він отримує за:

- виконання модульної контрольної роботи;
- роботу на семінарських заняттях (18 семінарських занять);

2. Критерії нарахування балів.

2.1. Модульна контрольна робота оцінюється із 20 балів. Контрольне завдання цієї роботи складається з трьох питань з переліку, що наданий у Додатку А. Кожне із запитань оцінюється у 5 балів:

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 19-20 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 18-13 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 12 балів;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів.

2. Робота на семінарських заняттях оцінюється із 6 балів за такими критеріями:

- «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми – 6 балів;
- «добре» – глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція – 4-5 балів;
- «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками – 3 балів;
- «незадовільно» – завдання не виконане, – 0 балів.

3. Заохочувальні бали

Всього не більше 10 балів за такі види робіт:

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, «Днях науки ФСП», конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Умовою першої атестації є отримання не менш, ніж 15 балів. Умовою другої атестації є отримання не менш, ніж 35 балів.

Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею. Якщо сума балів менш ніж 60, студент виконує залікову контрольну роботу. У цьому разі сума балів за виконання залікової контрольної роботи переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею.

Студент, який у семестрі отримав не менш ніж 40 балів, може взяти участь у складанні заліку. У цьому разі, бали отримані ним на контрольній роботі є остаточними.

Заочна форма навчання

1. Рейтинг студента з кредитного модуля складається з балів, що він отримує за:

- виконання домашньої контрольної роботи;
- робота на семінарських заняттях (6 семінарських занять);

2. Критерії нарахування балів.

2.1. Домашня контрольна робота оцінюється у 40 балів.

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 39-40 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 28-23 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 24 бали;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів.

2.2. Робота на семінарських заняттях оцінюється із 10 балів за такими критеріями:

- «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми – 10 балів;
- «добре» – глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція – 7-9 балів;
- «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками – 6 балів;
- «незадовільно» – завдання не виконане, – 0 балів.

2.3. Заохочувальні бали

Всього не більше 10 балів за такі види робіт:

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, «Днях науки ФСП», конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

3. Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею. Якщо сума балів менш ніж 60, студент виконує залікову контрольну роботу. У цьому разі сума балів за виконання залікової контрольної роботи переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею.

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок.

Бали	Оцінка
100...95	Відмінно
94...85	Дуже добре
84...75	Добре
74...65	Задовільно
64...60	Достатньо
Менше 60	Не задовільно

Поточний контроль: опитування за темою заняття, МКР (для заочної форми - ДКР).

Календарний контроль: 1 та 2 атестація (для заочної форми - відсутній).

Семестровий контроль: залік у першому семестрі

Умови допуску до семестрового контролю: рейтинговий бал не менше 35.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Додаток А

ПИТАННЯ ДО КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ та ЗАЛІКУ

1. Предмет і об'єкт конфліктології.

2. Сутність міждисциплінарного підходу до регіональної конфліктології і етноконфліктології.
3. Особливості конфлікту як соціального явища.
4. Конфлікт та криза: спільні та відмінні риси.
5. Регіональний конфлікт та його структурні характеристики.
6. Поняття «регіональний інтерес», його критерії і структура.
7. Джерела і фази регіональних конфліктів.
8. Типологія регіональних конфліктів.
9. Зовнішнє втручання у регіональний конфлікт та його типи.
10. Насильницькі форми регіональних конфліктів.
11. Ненасильницькі форми регіональних конфліктів.
12. Екстремізм і сепаратизм.
13. Прогнозування регіональних конфліктів та їх особливості.
14. Управлінські методи профілактики регіональних конфліктів.
15. Регулювання регіональних конфліктів.
16. Переговори як основний дипломатичний спосіб вирішення конфлікту.
17. Силowe розв'язання конфлікту.
18. Консенсус як результат вирішення регіональних конфліктів.
19. Сутність поняття «етнос».
20. Міжнародна медіація: характерні риси та особливості.
21. Вхід до міжнародної медіації.
22. Формування переговорної команди для соціально-політичної медіації
23. Взаємодія з третім сектором під час міжнародної медіації.
24. Взаємодія зі збройними формуваннями у міжнародній медіації.
25. Вихід з медіаційної процедури у міжнародних конфліктах.
26. Нації як суб'єкт державотворення. Проблема бездержавних націй.
27. Дайте визначення поняттям «миротворча діяльність», «діяльність з розбудови миру».
28. Які основні соціальні причини насильства?
29. В чому полягає сутність безпеки як функції держави ?
30. Які основні положення критикуються в концепції «ліберального миру»?
31. Назвіть основні документи ООН щодо миротворчої діяльності
32. Розкрийте структуру фінансування системи ООН.
33. Охарактеризуйте особливості миротворчих операцій.
34. Вкажіть особливості участі українських миротворців у зонах конфліктів.
35. Охарактеризуйте силowe та мирні способи вирішення конфлікту.
36. Як подолати стереотипи у сприйнятті конфліктної ситуації?
37. В чому полягає роль корінних народів у врегулюванні конфлікту?
38. В чому причини надання переваги мирному врегулюванню?
39. Назвіть основні різновиди підходів до переговорів.
40. Розкрийте типи угод та рішень врегулювання конфлікту.
41. Як встановлювати ефективні канали комунікації при переговорах?
42. Дайте характеристику примусу та переконанню в процесі знаходження мирного рішення.
43. За якими критеріями оцінюється ефективність посередництва?
44. Розкрийте роль неурядових організацій у посередництві.
45. Назвіть компоненти побудови миру.
46. Розкрийте зміст поняття «громадянське суспільство».
47. В чому особливості роботи зі структурними причинами конфлікту?
48. В чому полягає трансформаційний потенціал дипломатії Другого та Третього рівнів?
49. Розкрийте сутність примирення як соціального процесу.
50. В чому полягають сфери національного примирення?
51. В чому особливості національного примирення як роботи з минулим?
52. В чому полягає реалізація «права на правду»?
53. Розкрийте особливості традиційної та місцевої миротворчої діяльності.
54. Назвіть приклади застосування місцевих практик миротворення

55. Проаналізуйте критерії ефективності конституційної реформи та системи стримувань і противаг при будівництві миру.
56. Розкрийте зміст терміну «демократична консолідація».
57. Назвіть ендогенні та екзогенні фактори демократичної консолідації.
58. В чому специфіка представницької держави як результату примирення?

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено кандидатом політичних наук, доцентом, доцентом кафедри соціології Багінським Андрієм Владиславовичем

Ухвалено кафедрою соціології (протокол №12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 9 від 26.06.2024)